

**ЗОВНІШНЯ І БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА ДРУГОЇ ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ Б.ОБАМИ:
ПЕРШІ ЕКСПЕРТНІ ОЦІНКИ І ПРОГНОЗИ**

У статті розглядаються концептуальні і прикладні аспекти зовнішньої політики другої президентської адміністрації Б. Обами, аналізуються підходи американського політикуму до реалізації стратегії підтримання світового лідерства США у XXI столітті і передбачення щодо трансформації зовнішньополітичного курсу держави.

Ключові слова: Б.Обама, США, друга адміністрація, зовнішня політика, стратегія, світове лідерство, «нова холодна війна».

В статье рассматриваются концептуальные и прикладные аспекты внешней политики второй президентской администрации Б. Обамы, анализируются подходы американского политикума к реализации стратегии поддержания мирового превосходства США в XXI веке и прогнозы о трансформации внешнеполитического курса государства.

Ключевые слова: Б. Обама, США, вторая администрация, внешняя политика, стратегия, мировое лидерство, «новая холодная война».

In the article discussed the conceptual and practical aspects of the foreign policy of the Obama's second presidential administration, analyzed the approaches of american political elite to the implementation of the strategy of global leadership U.S. in the XXI century and forecasts about the change the foreign policy.

* доктор політичних наук, професор кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Keywords: *Barack Obama, the U.S., the second administration, foreign policy, strategy, global leadership, «new Cold War».*

Завершення першої каденції президентства Б. Обама викликало у США поляризацію експертних оцінок щодо зовнішньої і безпекової політики держави, зумовило виникнення різних підходів до цілісного бачення процесів в американському політикумі і суспільстві, які можуть розглядатися в широкому розумінні, включаючи практично всі аспекти діяльності президентської адміністрації США, і у обмеженому форматі, що стосується виключно зовнішньої і безпекової політики. Дослідники наголошують на суттєвих розбіжностях передвиборчих декларацій і фактичних рішень президента Б.Обама, порівнюючи, зокрема, концепт промови в університеті Пурдью 2008 р., де було продекларовано демократичні принципи діяльності Америки у сфері міжнародної безпеки і зовнішніх зносин, і виступ Б. Обама «Про становище країни» перед конгресом США 2012 р., коли головним завданням президентської адміністрації було проголошено політику підтримання світового лідерства Америки [1-4]. Як зазначається в аналітичних дослідженнях, Б.Обама, заявивши себе прихильником поширення демократичних цінностей у світі, під час передвиборної кампанії до першої каденції президентства виходив з того, що Америка може розвиватися тільки в стабільному міжнародному оточенні, і намагався максимально уникати обговорення політичної ситуації в Росії, Китаї чи нових незалежних державах. Багато заяв Б.Обама у той час було присвячено стратегії «м'якої сили» як інструменту зовнішньої і безпекової політики США, проблемі завершення американської місії в Іраку і запобігання його перетворенню в Афганістан, політичному врегулюванню жорстоких конфліктів між відгалуженнями ісламу задля забезпечення внутрішньої стабільності в Америці. Тобто, 44-й президент Сполучених Штатів, на думку експертів, прагнув суттєво змінити зовнішню політику та життєдіяльність американського суспільства незалежно від сутності ментальності спільноти багатонаціональної країни [5].

Проте розуміння швидкоплинності змін у міжнародній взаємодії, наслідків глобальних кризових економічних процесів для міжнародної репутації держави, перспектив незавершеності соціальних перетворень у внутрішній політиці зумовили іншу риторику Б. Обама щодо геополітичних інтересів країни і намірів США впливати на розвиток ситуації в світі і регіонах. Основною метою першої президентської адміністрації Б. Обама було визначено політику національного оновлення задля повернення американського світового лідерства, яка передбачає наявність у держави військової могутності, світової економічної конкурентоспроможності, потужного морального авторитету та активної участі в міжнародно-політичних процесах у глобальному масштабі щодо впорядкування міжнародної системи. У виступі Б. Обама перед Конгресом, зокрема, йшлося про вагомість авторитету США в системі міжнародних відносин, зміцнення зв'язків з країнами Європи, Азії, Латинської Америки, підтримання подальших змін в регіоні Близького Сходу, а також про продовження політики захисту демократичних цінностей у всьому світі. Наголошуючи на тому, що США не мають управляти кожною кризовою ситуацією в світі, Б. Обама все ж стверджує, що, «поки він є президентом», Америка залишиться «єдиною великою державою», яка спроможна вплинути на вирішення глобальних міжнародних проблем [6; 7].

Позицію президента було підтримано і поглиблено у дослідженні «Зміцнення світового лідерства США: пріоритети Міністерства оборони на XXI століття», в якому було викладено стратегію і тактику посилення всіх інструментів американської влади, включаючи «дипломатію, розвиток міжнародних відносин, розвідку, національну безпеку та віртуальний простір, підтверджено тезу про те, що «у світі, де постійно відбуваються зміни і який потребує американського лідерства, Сполучені Штати Америки будуть залишатися найбільш потужною силою в історії людства, яка бореться за незалежність і безпеку» [8; 9]. У рамках здійснення політики підтримання світового лідерства США передбачається посилення механізмів протистояння загрозам недержавного характеру по всьому світові, співпраця з союзниками і партнерами США для встановлення контролю над неконтрольованими територіями та завдання прямих ударів по найбільш

небезпечним угрупованням у випадку необхідності, підкреслюється, що для захисту національних інтересів і виконання глобальних зобов'язань основними завданнями збройних сил США визначено контртероризм і війну з нерегулярними озброєними формуваннями, стримування і протидію нападу, зокрема, і в кіберпросторі, використання ядерного чинника стримування конфліктів, захист території США, а також врегулювання нестабільності у будь-якому регіоні світу [10].

Початок другої каденції президентства Б.Обами засвідчив прагнення політичного лідера США до прагматизації діяльності американської адміністрації передусім на рівні кадрових призначень на ключові посади, пов'язаних із зовнішньою, безпековою та фінансовою сферами функціонування держави. На думку А.Коена, провідного експерта фонду «Спадщина» з питань Росії, Євразії та міжнародної енергетичної політики, до управління в головних урядових структурах, зокрема, Державного департаменту з питань зовнішньої політики, оборонного відомства, Пентагону, Центрального розвідувального управління та міністерства фінансів США, були покликані голова комітету з міжнародних справ Сенату Д.Керрі, колишній сенатор від штату Небраска Ч. Хейгел, професійний розвідник і радник президента по боротьбі з тероризмом Д. Бреннан та відповідальний за бюджет в адміністрації Б. Клінтона Д. Лью [11]. За такої команди професіоналів, зауважує аналітик, зовнішньополітичний курс США набуде іншої якості. Зважаючи на те, що у перший термін президентства Б. Обами американська зовнішня та оборонна політика зберігали інерцію, набрану ще за Д. Буша-молодшого, що проявлялося у ставленні до Ірану, позиції США щодо розміщення ПРО в Європі, активної участі Америки у поваленні лівійського режиму і подіях «арабської весни», Б. Обамі та його другій адміністрації доводиться шукати складні компроміси у відносинах з Конгресом, проте перед президентом розкривається перспектива повного взаєморозуміння з власним найближчим оточенням [11].

Як зазначається в численних коментарях щодо персоналій другої президентської адміністрації США, Д.Керрі, глава сенатського комітету у

закордонних справах, сенатор з 30-річним стажем, відзначений багатьма нагородами за участь у військових діях у В'єтнамі, який був кандидатом в президенти і суперником Буша-молодшого на виборах 2004 року, вважається прихильником багатосторонньої дипломатії, має репутацію досвідченого політика, що вміло поєднує публічні виступи і кулуарну боротьбу. Дж. Керрі поділяє погляди Б. Обама на зовнішню політику і з самого початку підтримував Б. Обаму в його президентських прагненнях. За дорученням президента, під час його першого терміну, Дж. Керрі неодноразово займався врегулюванням відносин з США політичними лідерами проблемних країн. Так, підкреслюється у коментарях щодо нових кадрових призначень, Дж. Керрі переконав президента Афганістану погодитися на проведення другого туру голосування на виборах 2009 р., вирішував ситуацію в Пакистані, зокрема, після операції по знищенню Усами бін Ладена. Загалом, Дж. Керрі приділяє велику увагу ситуації на Близькому і Середньому Сході, в Північній Африці, оскільки прагне відігравати значну роль у формуванні політики США на близькосхідному напрямі, включно з наданням нового імпульсу процесу близькосхідного врегулювання. Прогнозується, що Дж. Керрі на посаді держсекретаря сприятиме перегляду американо-іранських відносин, підтримуватиме задекларовану політику «обмеженого втручання» у відносинах з Росією, ініціативу «залучення і стримування» щодо Китаю, зміну політики трансатлантичного співробітництва в Європі. В експертних оцінках згадується, що свого часу Дж. Керрі повністю схвалив дискусійний звіт Гарвардського університету, складений комісією, співголовою якої був Ч. Хейгел, про «правильний напрямок американської політики щодо Росії», майже всі рекомендації якої були реалізовані, проте на сучасному етапі російсько-американські відносини знаходяться в найбільш критичному стані з часів холодної війни: йдеться навіть про «нову холодну війну» між США та Росією [12].

Водночас експерти наголошують, що в порівнянні з Х. Клінтон Дж. Керрі є достатньо самостійним і жорстким в питаннях зовнішньої політики, який дотримується своїх поглядів і оцінок міжнародних подій, незважаючи на світову сьогочасну кон'юнктуру. Будучи на посаді голови комітету з міжнародних справ

сенату США, він критикував ООН та інші міжнародні організації за їх нездатність вирішувати глобальні проблеми, які несуть загрозу для існування людства, виступав за збереження ролі і місця Америки в регіонах її геополітичних інтересів. Зазначається, що у своїх поглядах Дж. Керрі спирається на потужну підтримку всіх владних інституцій США – від адміністрації Б. Обама до Пентагону, інших силових відомств і бізнесових кіл, тому зовнішньополітичні питання він буде розглядати, враховуючи широкий спектр американських національних інтересів. Загалом передбачається, що Дж. Керрі з великим досвідом зовнішньополітичної діяльності на посаді держсекретаря США буде жорстким і принциповим представником Білого Дому, який має вирішувати проблему виведення американських військ з Афганістану, обмеження ядерної програми Ірану і запобігання війни в регіоні Перської затоки, згортання відносин США з Росією, перенесення інтересів США в Азійсько-Тихоокеанський регіон, завершення демократизації процесів в арабському світі тощо [13].

Параметральні характеристики нового очільника Пентагону Ч. Хейгела лежать у площині його участі у військових операціях США у В'єтнамі, діяльності у сенатських комітетах із закордонних справах та розвідки, головування у дослідницькому центрі «Атлантична Рада», в зовнішній політиці Ч. Хейгел позиціонується як прихильник помірною і зваженого курсу. Ч.Хейгел у 2008 р. розглядався як можливий кандидат на пост держсекретаря, згодом був призначений Б.Обамою співголовою групи радників президента з питань розвідки, що займається стратегічними питаннями безпекової політики США. Як і Дж. Керрі, Ч. Хейгел виступає проти силових методів вирішення конфліктних ситуацій і має з ним спільне бачення щодо сучасних викликів для світу та США, при цьому головними опонентами Ч. Хейгела, вказується у коментарях щодо його призначення, є його колишні однопартійці, з якими він гостро дискутував в сенаті, виступаючи проти партійної більшості саме з питань зовнішньої політики і безпеки. Що стосується глави ЦРУ Д. Бреннана, то, на думку Р. Спітцера, професора Державного університету Нью-Йорка в Кортланді, автора досліджень з інституту президентства в США, він є представником старого покоління експертів

з національної безпеки, який працював на адміністрацію Д. Буша-молодшого, був першим головою Національного центру з боротьби з тероризмом, створеного після терактів 9/11, і його ім'я пов'язують із суперечливими рішеннями щодо застосування жорсткої сили у вирішенні міжнародних проблем. Вважається, що Д. Бреннан ініціював перегляд політики США до ісламського світу, і за його підтримки радикальні мусульманські організації отримали доступ до американської адміністрації. Останні чотири роки Д. Бреннан працював радником Б.Обами з питань боротьби з тероризмом, він має репутацію блискучого аналітика з державної безпеки, одного з головних апологетів практики застосування в антитерористичних операціях «дронів», безпілотних засобів нападу, вважається одним із організаторів спецоперації зі знищення бін Ладена [14; 15].

Висунення на посаду міністра фінансів Д. Лью, який вважається чи не найкращим у США фахівцем з бюджетної проблематики (Д. Лью очолював Бюро з управління бюджетом в адміністраціях Б. Клінтона і Б. Обами) і який до останнього часу працював керівником адміністрації президента США, пов'язується в експертних колах з намірами президента виступити єдиним фронтом проти республіканської опозиції, тобто проти маніпуляцій бюджетом в політичних цілях. Д. Лью характеризується як чесний, ефективний фахівець, з думкою якого рахується президент, як прихильник «лівих» цінностей – з максимальним збереженням програм допомоги вразливим верствам населення США. Оцінюючи призначення Д. Лью, практично всі американські видання згадують про ситуацію, яка склалася на бюджетних переговорах 2011 року: тоді спікер палати представників Дж.Бьонер попросив президента Обаму відсторонити Д. Лью як людину, яка не зорієнтована на досягнення компромісу. Зокрема, *The Wall Street Journal* називає його «відданим членом команди, який довго залишався в тіні, і фахівцем в галузі держфінансів». Як підкреслюється у коментарях видання, призначення такої людини на посаду міністра говорить про те, що Б.Обама збирається активно домагатися своїх цілей в економічній політиці США. Зокрема, розглядається варіант підвищення податків для компаній і заможних американців як один з ключових заходів, що допоможе скоротити дефіцит

бюджету і держборгу, оскільки напередодні нових фінансово-бюджетних перемовин, президенту США потрібен не просто компетентний, а досвідчений фахівець, здатний відстоювати позицію діючої адміністрації з таких питань, як підвищення рівня державного боргу США, попередження загрози автоматичного скорочення витрат на бюджетні програми та припинення фінансування федерального уряду з огляду на закінчення терміну дії відповідної резолюції конгресу. Відсутність згоди з цих питань, підкреслюють аналітики, може призвести до негативного ефекту в економіці США, набагато більш серйозному, ніж фінансова криза. У центрі поточних дискусій проблема законодавчого збільшення розміру національного боргу США, який досяг дозволеної конгресом межі – 16394 трлн дол США, з огляду на що США можуть опинитися перед загрозою дефолту, оскільки у міністерства фінансів не буде коштів для покриття боргових зобов'язань. Президент Б. Обама виступив із заявою, що він не має наміру навіть починати обговорення цієї проблеми з опозицією, оскільки бездіяльність конгресу може призвести до припинення виплат за програмами соціального забезпечення, і в країні може початися нова рецесія. Натомість представники республіканської партії в конгресі продовжують наполягати на тому, щоб збільшення розміру державного боргу супроводжувалося випереджаючим скороченням бюджетних витрат і реформуванням програм державної допомоги, що є основним джерелом зростання державної заборгованості. По суті, боротьба навколо фінансово-бюджетних питань у найгострішій формі, коментують експерти, відображає принципову для США та інших розвинених держав проблему оптимального співвідношення між регулятивною роллю держави в суспільстві включно з податковим навантаженням та індивідуальною свободою і зобов'язаннями окремого громадянина. Драматизму нинішній дискусії додає те, що вона проходить на тлі ще нестабільного відновлення американської економіки, тому подальше швидке зростання державного боргу може в перспективі спровокувати нову фінансову кризу, послужити причиною нового уповільнення розвитку економіки США [16]. У підсумку можна стверджувати, що кадрові призначення Б. Обами, а саме Дж. Керрі, Ч. Хейгела, Д. Бреннана Д. Лью

уособлюють новий зовнішньополітичний курс президентської адміністрації щодо збереження за США статусу світового лідера.

На думку А. Коена, провідного експерта Фонду «Спадщина» з питань Росії, Євразії та міжнародної енергетичної політики, інавгураційна промова однозначно показала: Обама залишається прихильників переговорів і дипломатії, в тому числі багатосторонній. У фундаментальному дослідженні «Великі ставки і чорні лебеді», підготовленому для другої адміністрації Обама, зазвичай підкреслено стриманий Інститут Брукінгса (що вважається свого роду «кадровим резервом» демократичної партії), закликає президента не забувати, що США необхідна глобальна стратегія [11]. Така стратегія, вважають аналітики з Брукінгса, полягає в тому, що США повинні одночасно фокусуватися на Східній Азії, Близькому Сході та Європі. По-друге, вважають експерти, США сьогодні знаходяться на роздоріжжі: повоєнний світовий устрій 1945 дає збої, включаючи «ліберальний» світопорядок, під наглядом США не давав вибухнути великій війні. Альтернативою ж цього буде не «Священний союз», створений на Віденському конгресі (1815) для підтримки міжнародного порядку після перемоги над Наполеоном, а глобальний ядерний хаос, де всі виступають проти всіх [17]. «Я згоден з тими експертами, хто вважає, що основною «великою ставкою» повинна бути політика, яка запобіжить створенню Іраном власної ядерної зброї. Важко уявити собі більший удар по міжнародній системі безпеки, ніж крах режиму нерозповсюдження ядерної зброї, що буде слідувати за успішним придбанням Іраном ядерної зброї» - говорить посол С. Пфайфер, колишній заступник держсекретаря з Росії та Євразії. Іншими малоймовірними, але деструктивними подіями, експерти Брукінгса вважають нову китайську революцію і війну (наприклад, з Японією або в Південно-Китайському морі). Такий конфлікт може зруйнувати глобальну економіку і втягнути в нього США. Катастрофами можуть обернутися обвал Єврозони, конфронтація на Корейському півострові, хаос в Кабулі. Революція в Саудівській Аравії (при перемозі ісламістів), а також колапс миру між Єгиптом і Ізраїлем і / або Палестинської автономії в Рамаллі, і її заміна урядом терористів ХАМАСу, також можуть призвести до нової війни на

Близькому Сході. Серед рецептів експертів Брукінгса в Східній Азії, «велика ставка» повинна бути зроблена на створенні такого регіонального порядку, при якому КНР буде розвиватися в мирному напрямку. Для цього адміністрація Обами має заохочувати нове керівництво Китаю менше залежати від військової потуги, а підвищувати економічну і політичну інтеграцію за кордоном. Для США це означатиме поглиблення діалогу з новими керівниками в Токіо і Сеулі, формування нових партнерських відносин зі спільнотами регіону. Аналітики Брукінгса рекомендують розвиток партнерства з Індією – зростаючою економічною державою. Зміцнення вільного економічного порядку також має бути більш пріоритетним для США. Укладення угод про вільну торгівлю з АТР і з Європою сприятиме експорту США і глобальному економічному зростанню. Що стосується відносин з Росією, то експерти наголошують, що країна географічно знаходиться в обох регіонах (Європа та Азія), проте виникає питання, чи зможе Росія інтегруватися в таку торгово-інвестиційну лібералізацію, маючи нинішній рівень корупції та держуправління. Будівництво інфраструктури та впровадження стратегій, необхідних для експорту американського природного газу ключовим союзникам і партнерам, особливо в Європі і Азії, допоможе знизити їх енергозалежність від Росії та Ірану, а перехід на природний газ зможе сприяти «озелененню» промисловості [11; 17]. США намагатиметься вибудувувати союз із країнами, що розвиваються, такими як Бразилія, Індонезія, Мексика, Південна Африка та Туреччина, які стають все більш впливовими економічно і політично, але поки не дотягують до статусу великих держав. У той же час, попереджають експерти, потужні автократії, такі, як Росія, що займають «деструктивні позиції» в Організації Об'єднаних Націй, і протидіють прогресу, наприклад, з проблеми Сирії, «повинні розуміти, що їх зловживання своїми повноваженнями та обструкціонізм змусять демократичне міжнародне співтовариство рухатися далі без них, і вони будуть ізольовані», пишуть автори доповіді Інституту Брукінгса. «Настав час знову поставити Сполучені Штати в авангард глобального демократичного руху. Сполучені Штати мають стратегічний, політичний і економічний інтерес у поширенні стабільної, ліберальної демократії. Хоча

демократії можуть бути примхливими, а в перехідні періоди нестійкими, врешті-решт, вони є більш надійними прихильниками ліберального світового порядку, до якого прагнуть американці. Президент повинен діяти для того, щоб спрямувати Росію в позитивному напрямку, зміцнюючи, де можна, сили, які сприяють економічній і політичній модернізації цієї держави». Для Росії могла б відкритися нова сторінка у відносинах з США. Але тон і зміст заяв, що доходять до Вашингтона з Москви, змушують сумніватися, що ми знаходимося напередодні нової «розрядки» [17].

Відомий американський історик - радянолог С. Коен, аналізуючи другий термін президентства Б.Обами, зауважує про наявність тенденцій повернення відносин між США та Росією до часів «холодної війни». У публікації «Нова холодна війна Америки з Росією» в журналі The Nation, він наголошує, що Вашингтон, користуючись повною підтримкою політичної еліти та некритичним ставленням американських ЗМІ до зовнішньої політики США, «...поринає в прірву нової «холодної війни» з Москвою». Двосторонні відносини, на думку С.Коена, погіршали як через наміри США встановити системи протиракетної оборони в Європі, посилити політику присутності на Близькому Сході, так і через критику внутрішньої політики Росії та два конфлікти, що нагадують дії часів попередньої холодної війни, які здійснювалися за принципом «око за око, зуб за зуб». Про поворот відносин від політики «перезавантаження» до політики відновлення світового лідерства свідчить ухвалення Конгресом США закону Магнітського, згідно з яким особам, винним у «злісних порушеннях прав людини» в Росії заборонено в'їзд до Америки. С. Коен підкреслює, що провідні американські газети, теле- і радіостанції, які підтримали ухвалення закону Магнітського, вже не в перший раз відіграють активну роль у розпалюванні нової «холодної війни» і наголошує, що рух у напрямку «холодної війни» з пострадянською Росією почався при адміністрації Клінтона, коли було ініційовано три основні складові політики Вашингтона щодо Росії, що проводиться з того часу президентами Д. Бушем-молодшим і Б. Обамою. Це розширення НАТО, включаючи системи ПРО з поширенням зони альянсу аж до кордонів Росії; це «виборча співпраця», що

означає поступки з боку Москви без відповідних дій з боку США; та втручання у внутрішню політику Росії під гаслом «просування демократії» [18]. Протягом двадцяти років такий підхід у стилі «холодної війни» користується переважною підтримкою обох партій, політичної еліти США і провідних засобів масової інформації. «Перезавантаження» відносин між США та Росією, яке пропонувалося за першого терміну президентства Б.Обами, на погляд С. Коена, було можливістю отримати від Москви три поступки: сприяння в постачанні військ НАТО в Афганістані, більш жорсткі санкції проти Ірану та російська стриманість при голосуванні в Раді Безпеки ООН з питання про введення закриття повітряного простору над Лівією. Натомість Москва хотіла офіційної відмови НАТО від розширення і від включення у свій склад колишніх радянських республік; компромісу з європейської ПРО і припинення прямого американського втручання в російське політичне життя. Але замість цього Росія, як стверджує С. Коен, отримала ескалацію політики США за всіма трьома напрямками при одностайному схваленні обох партій та ЗМІ. Як прихильник російського політикуму С. Коен критикує мас-медіа США, які, на його думку, враховуючи їх важливу роль у дискусіях на тему національної безпеки і зовнішньої політики, несуть особливу відповідальність за погіршення відносин між США і Росією, оскільки порушують свої власні професійні канони. Так, редакційні статті в газетах, зазначає політолог, особливою різноманітністю не відрізняються: «вони або схвалюють курс адміністрації на «холодну війну», або скаржаться на те, що вона веде себе дуже «м'яко» з Кремлем», тобто, наголошує С. Коен, інформація про відносини країн «часто не заснована на фактах і позбавлена логіки, що практично замінює собою серйозний багатовимірний аналіз» [18]. Підтримує погляди С. Коена на політику США щодо Росії і К. Хойвель, яка у публікації «Нова «холодна війна?» у The Washington Post підкреслює, що «на тлі серйозних проблем, які стоять перед двома країнами – починаючи з Афганістану, Ірану і Сирії, і закінчуючи розповсюдженням у світі ядерної зброї, – протистояння може обернутися жахливими наслідками, які тільки підтримають політику «холодної війни». Водночас погляд С. Коена та на проблему напруженості відносин між

США та Росією у перспективі другого терміну президентства Б. Обама зазнали критики з боку американських експертів, зокрема Дж. Шумакера, який підкреслив, що як фахівець, що займається консалтингом з питань міжнародної безпеки, вважає аналіз і прогнозування С.Коена непрофесійними. На думку Дж. Шумакера, С. Коен зробив значну наукову кар'єру, постійно надаючи російським політичним лідерам презумпцію невинуватості при тлумаченні їх зовнішньої політики і дій у сфері міжнародної безпеки, подаючи упереджені думки і незбалансовані оцінки. Як підкреслює Дж. Шумакер, він не погоджується зі С. Коеном в тому, що «багато проблем у двосторонніх відносинах виникають головним чином з вини Америки». Не погоджується Дж. Шумакер і з тим, що «Хілларі Клінтон та інші політики з адміністрації Б. Обама вибивають з російських політиків односторонні поступки, і при цьому втручаються у внутрішні справи цієї країни», що «більше схоже на аргумент міністра закордонних справ С.Лаврова, ніж на американського вченого». Так, вважає Дж. Шумакер, «політична еліта Америки поспішила засудити В.Путіна на початку його кар'єри, але зараз вже гранично ясно, що єдиний його інтерес це залишитися при владі, оскільки побудована ним політична система здатна функціонувати лише при ньому і під ним. Коли років через 10-15 йому доведеться піти, країна опиниться в кризі. Інфраструктура буде на межі розвалу; чисельність населення почне скорочуватися по-справжньому швидкими темпами всупереч нескінченній пропаганді і слабкому аналізу того, як їм тимчасово вдалося підняти народжуваність, видобуток нафти в країні досягне свого піку (нафта дає основну частину коштів для поповнення держбюджету); російські націоналісти знайдуть в суспільстві колосальний вплив через те, що Росія вкладати значні кошти і проливати кров своїх співвітчизників на Північному Кавказі; а хвилі мусульманської імміграції з Середньої Азії до Росії продовжаться, оскільки країні потрібні робочі руки в умовах швидкого старіння російської робочої сили [18]. Відтак експертний аналіз другого терміну президентства Б.Обама свідчить про наявність тенденцій щодо повернення до політики американського світового лідерства, яка передбачає зростання військової потуги, економічної

конкуреноспроможності, активної участі у міжнародно-політичних процесах в глобальному масштабі і зусиль щодо впорядкування міжнародної системи, оскільки США, як і раніше, володіють унікальними ресурсами, які в попередні десятиліття дозволяли зберігати лідерство держави в світі.

Список використаної літератури:

1. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство / З.Бжезинский; [пер.з англ. А.Ю.Іщенко]. – К: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 203 с.
2. Nye J.S. The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go it Alone / Joseph S. Nye. - New York : Oxford University Press, 2002. - 240 p.
3. Най Дж. Гибкая сила. Как добиться успеха в мировой политике / Джозеф Най. - М. : Тренд, 2006. –397с.
4. Nye J.S. A smarter, more secure America. Report of the CSIS Commission on Smart Power [Електронний ресурс] / Craig Cohen, Joseph S. Nye, Richard Armitage. – Режим доступу: <http://csis.org/publication/smarter-more-secure-america>
5. Soft Power and US Foreign Policy: Theoretical, Historical and Contemporary Perspectives / [Ed. by Inderjeet Parmar and Michael Cox]. – N.Y. : Routledge, 2010. – 256 p.
6. Бжезинский З. Еще один шанс. Три президента и кризиса американской сверхдержавы / З. Бжезинский; [пер.с англ. Ю.В.Фирсов]. – М. : Международные отношения, 2007. – 240с.
7. Фрідман Дж.: США залишаться єдиним світовим лідером [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.voanews.com/russian/news/EM-Feedman-2010-06-28-97343044.html>
8. Выступление президента Барака Обамы «О положении страны» 2012 года [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://iipdigital.usembassy.gov/st/russian/texttrans/2012/01/20120125080853x0.6679652.html#axzz1vEh8Wv3c>

9. Поддержание глобального превосходства: приоритеты для обороны 21 века [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://iipdigital.usembassy.gov/st/russian/texttrans/2012/01/20120125080853x0.6679652.html#axzz1vEh8Wv3c>

10. Кононенко К., Резникова О. Щодо деяких оцінок цьогорічного послання президента США Б. Обами до Конгресу США. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.niss.gov.ua/articles/720/>

11. Коен А. «Большие ставки и черные лебеди». Что рекомендуют Бараку Обаме эксперты? [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://blogs.voanews.com/russian/us-russia/2013/01/23/>

12. Вайц Р. Вторая администрация Обамы: задачи и возможности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://blogs.voanews.com/russian/us-russia/2013/01/22/>

13. Buchanan P. J. The Perils of Second-Term Overreach [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.theamericanconservative.com/articles/the-perils-of-second-term-overreach/>

14. Marcus J. Obama second term: Foreign policy challenges [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-20164900>

15. Нетесова Ю. Другий термін Барака Обами: хто займатиметься зовнішньою політикою [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://kontinent.org/article_rus_4f108db7c0011.html

16. Серова Н. Обама перестал стесняться [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.utro.ru/articles/2013/>

17. Гальперович Д., Тихоненко И. США – Россия: пейзаж после выборов [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://m.golos-ameriki.ru/a/us-midterm-elections/2509735.html>

18. Coen St. Americas New Cold War with Russia [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.inosmi.ru/2013.01.21/20489065/>

19. Heuvel K. A new Cold War? [Электронный ресурс]. // The Washington Post – 3 January 2013 – Режим доступа: <http://www.washingtonpost.com/blogs/post-partisan/wp/2013/01/03/a-new-cold-war/>